

θ) Σε -ας

Ζητείται **άντρας** 25-35 ετών για να εργαστεί ως **φύλακας** σε μεγάλο εργοστάσιο.
Επίσης, ζητείται **μάγειρας** και έμπειρος **κλητήρας** για μεγάλη εταιρία.
Ζητείται επειγόντως **τερματοφύλακας** για **αγώνα** ποδοσφαίρου!

Ο αγώνας θα αρχίσει στις πέντε.
Θα γίνει ζωντανή περιγραφή **του αγώνα**.
Ακούστε **τον αγώνα** στο ραδιόφωνο.

Οι αγώνες θα αρχίσουν το Σάββατο.

Τα αποτελέσματα **των αγώνων** αναμένονται με μεγάλη ανυπομονησία.

Όλοι πρέπει να παρακολουθήσουμε **τους αγώνες**.

	Ενικός αριθμός				Πληθυντικός αριθμός			
Ον.	ο	άντρας	αγώνας	πίνακας	οι	άντρες	αγώνες	πίνακες
Γεν.	του	άντρα	αγώνα	πίνακα	των	αντρών	αγώνων	πινάκων
Αιτ.	τον	άντρα	αγώνα	πίνακα	τους	άντρες	αγώνες	πίνακες
Κλ.	–	άντρα	αγώνα	πίνακα	–	άντρες	αγώνες	πίνακες

αιώνας, χειμώνας, πατέρας κ.ά.

Έτσι κλίνονται και τα:

λοχίας, επιχειρηματίας, ταμίας κ.ά.

φύλακας, γείτονας, Έλληνας κ.ά.

1. Τα ισοσύλλαβα αρσενικά σε **-ης** τονίζονται στη **γενική του πληθυντικού** στη **λήγουσα**.

ο φοιτητής – των φοιτητών
ο ναύτης – των ναυτών

2. Τα **παροξύτονα** και **προπαροξύτονα** ουσιαστικά σε **-ας** τονίζονται στη **γενική του πληθυντικού** στην **παραλήγουσα**:

ο χειμώνας – των χειμώνων
ο κανόνας – των κανόνων
ο Έλληνας – των Ελλήνων

Εξαιρούνται τα **δισύλλαβα** παροξύτονα σε **-ας** και όσα λήγουν σε **-ίας**: Αυτά **τονίζονται** στη **γενική του πληθυντικού** στη **λήγουσα**:

ο μήνας – των μηνών

ο τραυματίας – των τραυματιών

Μερικά ουσιαστικά σε **-ης** έχουν μια ακόμα **ονομαστική πληθυντικού** σε **-άδες**, με **γενική** σε **-άδων**.

διευθυντής → διευθυντές και διευθυντάδες

βουλευτής → βουλευτές και βουλευτάδες

Ο τύπος αυτός έχει λαϊκή προέλευση και χρησιμοποιείται σε ορισμένες περιστάσεις επικοινωνίας:

π.χ. Τι κι αν μαζεύτηκαν τόσο καθηγητάδες; Κανείς δεν μπορούσε να λύσει την εξίσωση!

Δείτε, τώρα, τι συμβαίνει και με την **ονομαστική, αιτιατική** και **γενική πληθυντικού** των ισοσύλλαβων αρσενικών σε **-έας**:

ο δεκανέας → οι δεκανείς, τους δεκανείς, των δεκανέων

ο εισαγγελέας → οι εισαγγελείς, τους εισαγγελείς, των εισαγγελέων

κουρέας
γραμματέας
συγγραφέας
εισαγγελέας
αρχιερέας κ.ά.

Αυτό γίνεται διότι στη γλώσσα έχουμε διατηρήσει ορισμένους τύπους της αρχαίας ελληνικής.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 14

Αντιστοιχίζω κάθε ουσιαστικό της πρώτης στήλης με τη γενική ενός ουσιαστικού της δεύτερης, όπως στο παράδειγμα, και τα γράφω στο τετράδιό μου:

ο νικητής
ο κηδεμόνας
ο πίνακας
ο αγώνας
ο χαρακτήρας

οι μαθητές
οι άντρες
οι ποδοσφαιριστές
οι αγώνες
οι αναπληρωτές

Παράδειγμα: ο νικητής οι αγώνες → ο νικητής των αγώνων

γ) Οξύτονα και παροξύτονα σε -ος

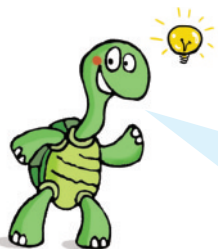
Η γιαγιά μου έλεγε: «**Ο τόπος** είναι ο άνθρωπος». Είναι ωραίο να κάνεις κάτι για το καλό **του τόπου** σου. Όποιος δεν αγαπά **τον τόπο** του δεν αγαπά τον εαυτό του.

Όλοι **οι τόποι** έχουν την αξία τους. Πολλοί άνθρωποι θυσιάζονται για το καλό **των τόπων** τους. Δε φτάνει μόνο να αγαπάμε **τους τόπους** μας.

	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
Ον.	ο	ουρανός	φίλος	οι	ουρανοί	φίλοι
Γεν.	του	ουρανού	φίλου	των	ουρανών	φίλων
Αιτ.	τον	ουρανό	φίλο	τους	ουρανούς	φίλους
Κλ.	–	ουρανό	φίλε	–	ουρανοί	φίλοι

Έτσι κλίνονται και τα:

καιρός, λογαριασμός, σολομός, χωρισμός κ.ά.

δρόμος, ταχυδρόμος, Βόλος, χώρος, τόπος, κήπος κ.ά.

Και κάτι απλό! Τα **οξύτονα** και **παροξύτονα** ουσιαστικά σε **-ος** τονίζονται σε όλες τις πτώσεις στην **ίδια** συλλαβή.

δ) Προπαροξύτονα σε -ος

Ο κίνδυνος ήταν μεγάλος, αλλά ο αστυνόμος Γκίκας Αλαφροπόδης ήταν **άνθρωπος** που την ώρα **του κινδύνου** ήξερε να κρατάει την ψυχραιμία του. Ανέβηκε αθόρυβα τις σκάλες μέχρι **τον τρίτο όροφο**. **Ο διάδρομος** ήταν ήσυχος. Ξαφνικά, ύποπτοι **θόρυβοι** ακούστηκαν από ένα δωμάτιο που βρισκόταν στη μέση **του διαδρόμου**. Νυχτοπατώντας, έφτασε έξω από την πόρτα. Με μια γρήγορη κίνηση την ανοίγει. Στο δωμάτιο ψυχή! Κι όμως, είναι σίγουρος πως είχε ακούσει φωνές **ανθρώπων**. Ποια η εξήγηση **των θορύβων**, λοιπόν;

Αλλά, έστω κι αν αγνοήσει **τους θορύβους**, ποιο το κίνητρο **του ανθρώπου** που τον ειδοποίησε ότι η συμμορία του αόρατου ληστή βρισκόταν από τα μεσάνυχτα στην πανσιόν της Βιλελμίνας; Στους **διαδρόμους** του μυαλού του αστυνόμου οι σκέψεις άρχισαν να τρέχουν δαιμονισμένα. Για **τους ανθρώπους** της συμμορίας ήταν απλό να τον παραπλανήσουν, η λύση όμως του μυστηρίου στο μυαλό του δαιμόνιου αστυνόμου ήταν ακόμα πιο απλή.

Ο κίνδυνος για τον αστυνόμο ήταν μεγάλος.

Την ώρα **του κινδύνου**, οι βοηθοί του είχαν εξαφανιστεί!

Ο Γκίκας Αλαφροπόδης, όμως, αγνόησε **τον κίνδυνο**.

Έτσι κι αλλιώς, **οι κίνδυνοι** ήταν αναπόσπαστο κομμάτι της δουλειάς του.

Η αποφυγή **των κινδύνων** ήταν εξαιρετικά δύσκολη, βέβαια, στη ζωή του, αλλά ο Γκίκας Αλαφροπόδης κατάφερνε να περιορίζει **τους κινδύνους** χρησιμοποιώντας την εξυπνάδα και την πείρα του.

	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
Ον.	ο	κίνδυνος	αντίλαλος	οι	κίνδυνοι	αντίλαλοι
Γεν.	του	κινδύνου	αντίλαλου	των	κινδύνων	αντίλαλων
Αιτ.	τον	κίνδυνο	αντίλαλο	τους	κινδύνους	αντίλαλους
Κλ.	–	κίνδυne	αντίλαλε	–	κίνδυνοι	αντίλαλοι

Έτσι κλίνονται και τα:

άνθρωπος, δήμαρχος, έμπορος, έφορος, άνεμος, διάδρομος, όροφος, πόλεμος κ.ά.

ανήφορος, αυλόγυρος, καλόγερος, ανεμόμυλος, χωματόδρομος κ.ά.

Μερικά προπαροξύτονα σε -ος «κατεβάζουν» τον τόνο στην παραλήγουσα σε τρεις πτώσεις: γενική ενικού, γενική πληθυντικού και αιτιατική πληθυντικού.

Άλλα ουσιαστικά, όμως, διατηρούν τον τόνο στην προπαραλήγουσα.

ο	κιν	δυ	νος
του	κιν	δυ	νου
οι	κιν	δυ	νοι
των	κιν	δυ	νων
τους	κιν	δυ	νους

ο	α	ντι	λα	λος
του	α	ντι	λα	λου
οι	α	ντι	λα	λοι
των	α	ντι	λα	λων
τους	α	ντι	λα	λους

Μερικές φορές, όμως, διατηρούμε στην προπαραλήγουσα τον τόνο σε ουσιαστικά της πρώτης ομάδας ή κατεβάζουμε τον τόνο και σε ουσιαστικά της δεύτερης ομάδας. Αυτό γίνεται για λόγους ύφους:

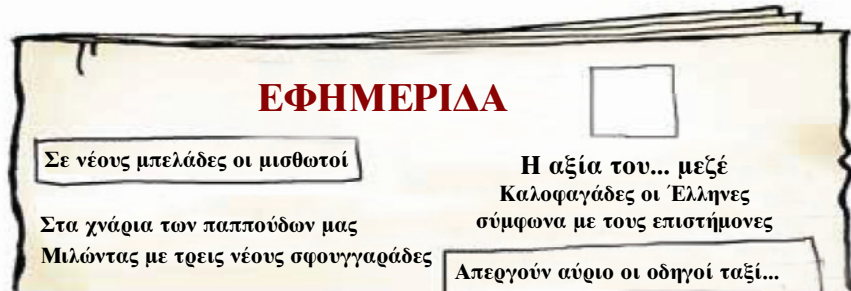
δήμαρχος → δημάρχου και δήμαρχου

πονοκέφαλος → πονοκέφαλου και πονοκεφάλου

Μετακίνηση του τόνου → επίσημο ύφος
Μη μετακίνηση του τόνου → ανεπίσημο ύφος

Α.2 Ανισοσύλλαβα

Σε -ας, -ης, -ες, -ους

Ο **σφουγγαράς** είναι παραδοσιακό επάγγελμα στην Κάλυμνο. Το επάγγελμα **του σφουγγαρά** είναι στις μέρες μας αρκετά σπάνιο. Κάποια στιγμή θα μιλήσουμε για τον προπάππου σου, **τον σφουγγαρά**.

Οι **σφουγγαράδες** της Καλύμνου είναι γνωστοί σε όλο τον κόσμο.

Θα βρούμε φωτογραφίες **των σφουγγαράδων** σε παλιά περιοδικά.

Υπάρχουν πολλές ιστορίες για **τους σφουγγαράδες**.

Τα αρσενικά ουσιαστικά που λήγουν σε **-ας, -ης, -ες** και **-ους** έχουν κάτι κοινό: μια συλλαβή παραπάνω στον πληθυντικό, γι' αυτό λέγονται ανισοσύλλαβα. Σχηματίζουν την ονομαστική πληθυντικού σε **-δες**.

Ενικός αριθμός					
Ον.	ο	μελάς	ταξιτζής	μεζές	παππούς
Γεν.	του	μελά	ταξιτζή	μεζέ	παππού
Αιτ.	τον	μελά	ταξιτζή	μεζέ	παππού
Κλ.	–	μελά	ταξιτζή	μεζέ	παππού
Πληθυντικός αριθμός					
Ον.	οι	μελάδες	ταξιτζήδες	μεζέδες	παππούδες
Γεν.	των	μελάδων	ταξιτζήδων	μεζέδων	παππούδων
Αιτ.	τους	μελάδες	ταξιτζήδες	μεζέδες	παππούδες
Κλ.	–	μελάδες	ταξιτζήδες	μεζέδες	παππούδες

Έτσι κλίνονται τα:

αρακάς, βοριάς, βραχνάς, λεφτάς, μυλωνάς, χαλβάς, ψαράς κ.ά.

μπογιατζής, παλιατζής, παπουτσής κ.ά.

καναπές, καφές, λεκές, μεζές, πουρές, τενεκές κ.ά.

A.3 Ανώμαλα αρσενικά

Μερικά ουσιαστικά ακολουθούν δικό τους τρόπο κλίσης:

	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός				
	Ον.	Γεν.	Αιτ.	Κλ.	Ον.	Γεν.	Αιτ.	Κλ.
ο	του	τον	–	οι	των	τους	–	οι
μυς	μυός	μυ	μυ	μύες / μυς	μυών	μυς	μύες / μυς	μύες / μυς
πρύτανης	πρύτανη	πρύτανη	πρύτανη	πρυτάνεις	πρυτάνεων	πρυτάνεις	πρυτάνεις	πρυτάνεις

Έτσι κλίνεται και το: πρέσβης

Τι θα θυμάμαι για... τα αρσενικά ουσιαστικά

- Όλα τα αρσενικά έχουν τρεις **πτώσεις** όμοιες στον ενικό (**γενική, αιτιατική, κλητική**) και στον πληθυντικό (**ονομαστική, αιτιατική, κλητική**), εκτός από τα αρσενικά σε **-ος**.
του αγώνα – τον αγώνα – αγώνα
οι αγώνες – τους αγώνες – αγώνες
- Σχηματίζουν τη **γενική, αιτιατική** και **κλητική** του ενικού χωρίς το τελικό **-ς** της ονομαστικής.
του ερευνητή – τον ερευνητή – ερευνητή
του καφέ – τον καφέ – καφέ
- Εκτός από τα αρσενικά σε **-ος**, όλα τα άλλα αρσενικά έχουν στην **ονομαστική, αιτιατική** και **κλητική** του πληθυντικού κατάληξη **-ες**.
οι μαθητές – τους μαθητές – μαθητές
- Όλα τα αρσενικά έχουν στη **γενική** του πληθυντικού κατάληξη **-ων/-ών**.
των μαθητών, των αγώνων, των βασιλιάδων,
των μπογιατζήδων

Τι να θυμάμαι όταν γράφω

Γράφω σε:

- **-ονας**: τα κοινά προπαροξύτονα (γείτονας, άξονας, πνεύμονας) με εξαίρεση τα: καύσωνας, μεσαίωνας, θερμοσίφωνα
- **-ωνας**: τα κύρια και εθνικά προπαροξύτονα (Πλάτωνας, Απόλλωνας) με εξαίρεση τα: Αλιάκμονας, Αγαμέμνονας, Φιλήμονας
- **-ώνας**: τα παροξύτονα κοινά (αγώνας), περιεκτικά (αμπελώνας, βλ. ενότητα 17.1 Β), τοπωνύμια (Μαραθώνας) με εξαίρεση τα: κανόνας, ηγεμόνας, αλαζόνας, Μακεδόνας, Στρυμόνας
- **-ορας**: αυτοκράτορας, ρήτορας, Νέστορας κ.ά.
- **-τήρας**: οδοστρωτήρας, ανεμιστήρας κ.ά.
- **-ητής**: επιθεωρητής, παρατηρητής κ.ά. (Παράγονται από ρήματα σε -ώ.) Εξαιρούνται τα: ιδρυτής, μηνυτής, κριτής (Δεν παράγονται από ρήματα σε -ώ.)
- **-ιστής**: λογιστής, πολεμιστής (Παράγονται από ρήματα σε -ίζω.), εξαίρεση: δανειστής
- **-ίτης**: ουσιαστικά κοινά και εθνικά (πολίτης, οπλίτης, Θασίτης) με εξαίρεση τα: μαγνήτης, διαβήτης, ιδιοκτήτης
- **-ώτης**: τα εθνικά και πολλά κοινά (νησιώτης, Βολιώτης, Σουλιώτης κ.ά.) με εξαίρεση τα: αγρότης, δεσπότης, δημότης, τοξότης, ιππότης

Β. Θηλυκά

Β.1 Ισοσύλλαβα

α) Σε -α

- Καλή σας μέρα. Έχετε εισιτήρια για τη **Σαλαμίνα**;
- Ναι, βεβαίως. Για ποια μέρα;
- Είτε γι' αυτή τη **Δευτέρα** είτε για τη Δευτέρα της επόμενης **εβδομάδας**.
- Πόσα εισιτήρια θέλετε να αγοράσετε;
- Τρία. Η κόρη μου είναι **μαθήτρια**. Μπορεί να βγάλει μειωμένο εισιτήριο;
- Ναι, φυσικά. Είστε από τη Σαλαμίνα;
- Ναι, από εκεί κατάγομαι, αλλά μένουμε στην **Αθήνα**.
- Και φεύγετε για διακοπές, ε;
- Ναι, κουραστήκαμε φέτος με τη **δουλειά**. Χρειαζόμαστε λίγες διακοπές στη **θάλασσα**. Με τη **γυναίκα** μου, τη **Μαρία**, τις περιμένουμε με μεγάλη **ανυπομονησία**.
- Λοιπόν, ορίστε τα εισιτήριά σας. Απλώς φροντίστε να βρίσκεστε στο λιμάνι περίπου μία ώρα πριν από την αναχώρηση.
- Θα ήθελα μία ακόμα **πληροφορία**. Μπορούμε να καθίσουμε κάπου περιμένοντας την αναχώρηση;
- Φυσικά. Υπάρχει το υπόστεγο στην **προβλήτα**, αλλά μπορείτε να περιμένετε και στην **αίθουσα** επιβατών.

Η **θάλασσα** μου αρέσει πολύ.

Τα κύματα της **θάλασσας** μου θυμίζουν τις καλοκαιρινές μου διακοπές. Κι οι φίλοι μου αγαπούν τη **θάλασσα**.

Οι θάλασσες της πατρίδας μας φημίζονται για την ομορφιά τους. Πρέπει να εμποδίσουμε τη ρύπανση **των θαλασσών** και να προστατέψουμε **τις θάλασσες** με κάθε τρόπο.

	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
Ον.	η	μητέρα	θάλασσα	οι	μητέρες	θάλασσες
Γεν.	της	μητέρας	θάλασσας	των	μητέρων	θαλασσών
Αιτ.	τη	μητέρα	θάλασσα	τις	μητέρες	θάλασσες
Κλ.	–	μητέρα	θάλασσα	–	μητέρες	θάλασσες

Τονίζονται στην παραλήγουσα στη γενική του πληθυντικού:

ιδιότητα, δυνατότητα, ικανότητα κά.

η ικανότητα
οι ικανότητες
των ικανοτήτων

Τονίζονται στη λήγουσα στη γενική του πληθυντικού:

έννοια, άγκυρα, αίθουσα, άμαξα, άμυνα, αξία, απεργία, απόπειρα, γέφυρα, γλώσσα, γραβάτα, γυναίκα κά.

η θάλασσα - οι θάλασσες
των θαλασσών
η έννοια - οι έννοιες
των εννοιών
η απεργία - οι απεργίες
των απεργιών

Μερικά θηλυκά προπαροξύτονα και παροξύτονα ισοσύλλαβα σε -α «κατεβάζουν» τον τόνο στη γενική πληθυντικού.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 15

Τονίζω σωστά τις παρακάτω γενικές:

των υπηρετριων	των μεριμνων	των προτεραιοτητων	των ασφαλειων
των περιπετειων	των ημεριδων	των κατοικιων	των ιδεων
των δυνατοτητων	των πατριδων	των μητερων	των βασιλισσων
των ταυτοτητων	των σταγονων	των περιφερειων	των Βρυξελλων
των ορχηστρων	των ενοτητων	των σημαιων	των λιρων

β) Σε -η (με πληθυντικό σε -ες)

- Οχ, πάλι έγινε **διακοπή** ρεύματος!
- Ορέστη, πού είναι η Αγγελίνα; Καθήστε στις θέσεις σας μέχρι να βρούμε έναν αναπτήρα.
- Άκουσα **τη φωνή** της πριν από λίγο. Στο δωμάτιό της θα είναι.
- Γιατί τόσες διακοπές αυτή **την εποχή**;
- Γίνονται **αλλαγές** καλωδίων στον υποσταθμό της Δ.Ε.Η.
- Ας κάνουμε λοιπόν **υπομονή**, αφού πρόκειται για τη βελτίωση **της υποδομής** του δικτύου.

Η **διακοπή** του ρεύματος δε θα με εμποδίσει να διαβάσω. Αρκεί η διάρκεια **της διακοπής** να είναι μικρή. Αρκετοί γείτονές μας ανησύχησαν με **τη διακοπή**.

Οι διακοπές ρεύματος προκαλούν πολλά προβλήματα στους κατοίκους της πόλης. Τα αποτελέσματα **των διακοπών** αυτών είναι πολλές φορές δυσάρεστα, γι' αυτό κι εγώ, αντί για **τις διακοπές** ρεύματος, προτιμώ τις διακοπές δίπλα στη θάλασσα!

	Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός	
Ον.	η	διακοπή	οι	διακοπές
Γεν.	της	διακοπής	των	διακοπών
Αιτ.	τη	διακοπή	τις	διακοπές
Κλ.	-	διακοπή	-	διακοπές

αγάπη, αλλαγή, αρχή, Αφρική, βιβλιοθήκη, γραμμή, διακοπή, δίκη, εκλογή, επιστήμη, Ευρώπη, μηχανή, μύτη, νίκη, τέχνη, τιμή, φωνή, ψυχή

Έτσι κλίνονται τα:

ΠΑΝΤΟΤΕ

Τα ουσιαστικά αυτά τονίζονται στη γενική του πληθυντικού στη λήγουσα.

- η αρχή - οι αρχές - **των αρχών**
- η δίκη - οι δίκες - **των δικών**
- η τέχνη - οι τέχνες - **των τεχνών**